

De ontwerp-Richtlijn Verzekeringsmaatschappijen belicht

Prof. Dr. A. Oosenbrug

EXTERNE VERSLAGGEVING

1 Inleiding

Titel 9 Boek 2 BW bevat in afdeling 15 specifieke bepalingen omtrent de verslaggeving door verzekeringsmaatschappijen. Mede naar aanleiding daarvan vermeldt al. 1.01.309 van de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ): 'Op verzekeringsmaatschappijen, beleggingsmaatschappijen en banken zijn specifieke bepalingen van toepassing (...). Deze bepalingen en regelingen alsmede de aard van de bedrijfsactiviteiten kunnen er toe leiden dat bepaalde stellige uitspraken en/of aanbevelingen niet van toepassing kunnen zijn. Voor de desbetreffende organisaties of bedrijfstakken kunnen afzonderlijke Richtlijnen worden gegeven. In afwachting van de totstandkoming daarvan zijn de (ontwerp) Richtlijnen van toepassing, tenzij de aard van de wettelijke regeling en/of de aard van de bedrijfsactiviteiten zich tegen de toepassing van een (ontwerp-)Richtlijn verzet.'

Gegeven de afwijkende aard van de bedrijfsactiviteiten van een verzekeraar en gegeven de (juist daardoor) ruime mate waarin met afdeling 15 wordt afgeweken van de meer algemeen van toepassing zijnde bepalingen, waren de (ontwerp-)Richtlijnen van de RJ tot voor kort maar in beperkte mate relevant voor verzekeraars. Met de in april 1997 gepubliceerde ontwerp-Richtlijn over de verslaggeving door verzekeringsmaatschappijen is hier verandering in gekomen. In deze bijdrage wordt

kritisch stilgestaan bij het in de ontwerp-Richtlijn gestelde. Gezien de omvang hiervan (inclusief I bijlage: 60 pagina's), is een integrale behandeling daarvan niet mogelijk. Volstaan wordt met een korte schets van de opzet en van enkele algemene bepalingen en met het kritisch belichten van de als 'vernieuwend' te beschouwen uitspraken. Bovendien ligt het accent - net als in de ontwerp-Richtlijn zelf - op de bepalingen omtrent de beleggingen en de verzekeringstechnische voorzieningen.

2 Opzet van de ontwerp-Richtlijn

De ontwerp-Richtlijn volgt de ook in het BW aangehouden structuur, waarin alleen de specifiek voor (her)verzekeraars geldende bepalingen afzonderlijk (in afdeling 15) zijn vastgelegd. De ontwerp-Richtlijn vormt daarmee een *aanvulling* op de in de overige hoofdstukken van de Richtlijnen vastgelegde algemene bepalingen. Die algemene bepalingen gelden daardoor tevens voor verzekeraars, tenzij uit de specifiek voor hen geldende bepalingen het tegendeel blijkt.

In de ontwerp-Richtlijn wordt met name aandacht geschonken aan de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen voor de beleggingen en de verzekeringstechnische voorzieningen. Daarnaast komen (kort) aan de orde:

- overige activa en overige passiva;
- eigen vermogen;
- baten en lasten, en
- herverzekering, kasstroomoverzicht en geconsolideerde jaarrekening.

De in de Richtlijnen opgenomen oordelen van de RJ zijn te onderscheiden in *aanbevelingen* en *stellige uitspraken*. Aanbevelingen brengen een

Prof. Dr. A. Oosenbrug RA, AAG is bijzonder hoogleraar waarderings- en verslaggevingsvraagstukken van het verzekeringsbedrijf en bijzonder hoogleraar Economie van het verzekeringsbedrijf aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en adviseur van de Financiële sector groep van Coopers & Lybrand NV.

voorkeur voor het hanteren van een zekere grondslag tot uitdrukking, zonder dat daarbij alleen de desbetreffende grondslag aanvaardbaar wordt geacht, of een zekere grondslag onaanvaardbaar wordt geacht. Stellige uitspraken brengen een oordeel tot uitdrukking waarvan de RJ verwacht dat daar alleen maar van wordt afgeweken indien daarvoor goede gronden zijn. Ook deze stellige uitspraken hebben echter geen wettelijke status en hebben derhalve geen bindende kracht.

3 Reikwijdte en van toepassing verklaarde voorschriften

De RJ richt zich met het voorliggende ontwerp op verzekerings- en herverzekeringsmaatschappijen die op grond van hun rechtsvorm zijn onderworpen aan Titel 9 van Boek 2 BW. Aangezien Nederlandse (her)verzekeraars krachtens de WTV 1993¹ de rechtsvorm naamloze vennootschap of onderlinge waarborgmaatschappij moeten hebben, is de ontwerp-Richtlijn in beginsel relevant voor alle Nederlandse (her)verzekeraars. Houdstermaatschappijen die de gegevens consolideren van een verzekeringsgroep of -groepsdeel², vallen tevens binnen de reikwijdte van de ontwerp-Richtlijn.

De wettelijke bepalingen voor de jaarrekening van (her)verzekeraars zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en in een aantal daarop gebaseerde uitvoeringsbesluiten. Krachtens de algemene aanwijzingen voor het invullen van de jaarlijks bij de Verzekeringskamer (VK) in te dienen verslagstaten moet ook de in die verslagstaten op te nemen jaarrekening voldoen aan de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. Daarnaast moeten de verslagstaten voldoen aan de in de WTV 1993 en de daarop gebaseerde uitvoeringsbesluiten opgenomen bepalingen dienaangaande.³ De RJ, al. 3.23.110, noemt in dit kader het Besluit technische voorzieningen verzekeringsbedrijf 1994, de beleidsnota Actuariële principes van de Verzekeringskamer en de Regeling maximum rentepercentages en voorzichtigheidsmarges levensverzekeringsbedrijf 1994. De RJ stelt dat het Besluit technische voorzieningen verzekeringsbedrijf ook van toepassing is op de jaarrekening.

Uit een oogpunt van duidelijkheid voor de gebruikers wordt aanbevolen de te publiceren jaarrekening zodanig op te stellen, dat die tevens voldoet aan de voorschriften die gelden voor de te publiceren verslagstaten.⁴ Daarmee worden ook de

overige bepalingen inzake de verslaggeving richting de toezichthouder op indirecte wijze aanbevolen voor toepassing in de jaarrekening. Hoewel het desondanks verdedigbaar wordt geacht om voor de jaarrekening en de verslagstaten verschillende waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen te hanteren, gaat het gestelde toch een stap te ver. Zolang het verschil in invalshoek tussen de externe verslaggeving ten behoeve van het maatschappelijk verkeer en die ten behoeve van de toezichthouder nog tot uitdrukking komt in de waarderings- en resultaatbepalingsvoorschriften, leidt de bedoelde aanbeveling onoverkomelijk tot fricties. De frictie tussen de door de VK gewenste nulstelling van het saldo van de overlopende acquisitiekosten en de voorziening voor levensverzekering en de bedrijfseconomische activeringscriteria is hiervan een concreet voorbeeld. Met een toenemende behoefte bij verzekeraars tot het serieus nemen van de getrouwheidseis enerzijds, en een sterk uitdijende - op solvabiliteitsbewaking en voorzichtigheid gerichte - toezichtsregelgeving anderzijds, zal het 'gekunsteld' moeten voldoen aan de toezichtregels meer en meer gaan knellen en een soepele verdere evolutie van de verslaggevingspraktijk belemmeren. Bovendien staat de gegeven aanbeveling haaks op de mening van de wetgever, die het aan een bedrijfseconomische toezichthouder toekennen van een regelgevende taak op het vlak van de externe verslaggeving juist nadrukkelijk heeft afgewezen.

Dat een tweesporige verslaggeving de duidelijkheid niet ten goede komt (RJ, al. 3.23.110), is dan betreuenswaardig, maar inherent aan de huidige toezichtconstellatie (zie *Oosenbrug*, 1997a, paragraaf 2.3, voor het alternatief). Overigens is dit nadeel van een hoog theoretisch gehalte: de (zeldzame) gebruiker die niet slechts kennis neemt van de jaarrekening, maar tevens van de publicatiestatuten, is normaliter van een zodanig kaliber dat de bedoelde verschillen voor hem geen probleem zullen vormen.

4 Beleggingen

4.1 Algemeen

De beleggingen worden - in aansluiting op de modellen N en O van het Besluit modellen jaarrekening - onderscheiden in de categorieën:

– terreinen en gebouwen;

- groepsmaatschappijen en deelnemingen;
- aandelen, deelnemingsbewijzen en andere niet-vastrentende waardepapieren;
- vastrentende beleggingen (obligaties en andere vastrentende waardepapieren, vorderingen uit hypothecaire leningen en vorderingen uit andere leningen);
- belangen in beleggingspools;
- andere financiële beleggingen;
- depots bij verzekeraars;
- beleggingen voor risico van polishouders en spaarkasbeleggingen.

In de volgende paragrafen wordt ook deze indeling aangehouden.

4.2 Beleggingen in terreinen en gebouwen

Krachtens artikel 2:442, vierde lid BW hoeft niet te worden afgeschreven op gebouwen die worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Aanbevolen wordt om gebruik te maken van deze optie. Bij de vaststelling van de actuele waarde mag gebruik worden gemaakt van taxaties door interne taxateurs, hetgeen dan in de toelichting moet worden vermeld.

Ook de in eigen gebruik zijnde gebouwen en terreinen worden als beleggingen beschouwd. Bij de keuze van de waarderingsgrondslag dient dan ook geen onderscheid te worden gemaakt tussen in eigen gebruik zijnde gebouwen en terreinen en andere gebouwen en terreinen.

Op grond van een algemene stellige uitspraak (*RJ*, al. 2.02.205) mogen renovatiekosten alleen worden geactiveerd, indien zij leiden tot een waardeverhoging of indien zij het gevolg zijn van wettelijke verplichtingen. Voor de beleggingen in terreinen en gebouwen van verzekeraars wordt dit nader geconcretiseerd tot de eis, dat er sprake moet zijn van een op korte termijn realiseerbaar huurprijsverhogend effect. Waarom deze stelling niet net als de meer algemene stelling de status heeft gekregen van stellige uitspraak, is niet duidelijk. Daarmee blijft in de lucht hangen, of deze nadere concretisering de algemene uitspraak integraal of enkel partieel vervangt, ergo: is de rariteit dat een wettelijke verplichting sec waarde zou geven aan bestedingen nu wel of niet tevens van toepassing voor verzekeraars? Het verdient aanbeveling om in de definitieve Richtlijn duidelijk tot uitdrukking te brengen dat deze rariteit in elk geval niet geldt voor verzekeraars.

Bij in eigen beheer ontwikkeld onroerend goed mag de aan het actief toerekenbare rente over het vervaardigingstijdvak worden geactiveerd (artikel 2:388, tweede lid BW). Het gedurende de verslagperiode geactiveerde bedrag moet in de toelichting worden vermeld. Aanbevolen wordt om uit te gaan van de marktrente tijdens de bouw (*RJ*, al. 3.23.207). De technische voorzieningen kunnen in dit kader in aanmerking worden genomen als schulden. De voor de technische voorzieningen geldende rekenrente zal evenwel in het algemeen aanzienlijk lager liggen dan de marktrente voor schulden die de onderneming aangaat.

De stellige uitspraak dat aandelen van of beleggingen in vastgoedfondsen, waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, moeten worden gerubriceerd onder de categorie 'Aandelen e.d.', bevestigt enkel hetgeen direct uit de wet volgt. In die zin is deze uitspraak overbodig. Dat de *RJ* desondanks aandacht besteedt aan dit punt, geeft impliciet aan dat dergelijke participaties blijkbaar niet als 'gewone' aandelen worden ervaren. Helaas wordt dit echter niet expliciet gemaakt, waardoor de kans wordt gemist om hier ook daadwerkelijk (toegevoegde waarde bezittende) consequenties aan te verbinden. Gegeven het afwijkende risico/rendementsprofiel van participaties in vastgoedfondsen, was het een goede zaak geweest indien een aanbeveling was opgenomen tot het afzonderlijk vermelden van de gegevens inzake de beleggingen in vastgoedfondsen.⁵

4.3 Groepsmaatschappijen en deelnemingen

Omtrent de beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen resumeert de *RJ* slechts de daarop betrekking hebbende wettelijke bepalingen. Nadere richtlijnen of interpretaties worden niet gegeven.

4.4 Beleggingen in aandelen, deelnemingsbewijzen en andere niet-vastrentende waardepapieren

Overeenkomstig de algemene wettelijke regels voor de waardering van beleggingen van verzekeraars kan ook deze categorie van beleggingen worden gewaardeerd tegen kostprijs of actuele waarde. De *RJ* beveelt aan om deze beleggingen te waarden tegen actuele waarde.

4.5 Vastrentende beleggingen

Op grond van artikel 2:443, eerste lid BW mogen de tot de vastrentende beleggingen behorende *waardepapieren* worden gewaardeerd tegen aflossingswaarde. Is de kostprijs lager dan de aflossingswaarde dan *moet* het resulterende disagio worden gepassiveerd en gespreid over de (resterende) looptijd in het resultaat worden verantwoord. Een agio *mag* op gelijksoortige wijze worden verantwoord, doch mag ook ineens ten laste van het resultaat worden gebracht (artikel 2:443, tweede lid BW).

Worden vastrentende *waardepapieren* tussentijds verkocht binnen het kader van een ruiltransactie, dan *mogen* positieve en negatieve verschillen tussen de boekwaarde en de verkoopopbrengst in de balans worden opgenomen en gespreid over de resterende looptijd van de verkochte beleggingen in het resultaat worden verantwoord.⁶ Worden de vastrentende *waardepapieren* gewaardeerd tegen actuele waarde, dan is deze optie niet van toepassing (artikel 2:443, derde lid, tweede zin BW). De RJ interpreteert deze bepaling onterecht aldus dat deze optie alleen van toepassing zou zijn bij een waardering tegen aflossingswaarde (al. 3.23.210, derde blok). Ook bij een waardering tegen verkrijgingsprijs is het toepassen van de amortisatiemethode evenwel mogelijk. Oorspronkelijk was de amortisatiemethode zelfs speciaal gericht op een situatie waarin een waardering tegen verkrijgingsprijs het vertrekpunt vormde (zie *Oosenbrug*, 1990).

De RJ beveelt aan, om (waar mogelijk) te kiezen voor het gespreid verantwoord van de bedoelde verschillen. Wordt deze aanbeveling gevolgd, dan ontstaan er op de balans op te nemen en nog te amortiseren verschillen. Worden deze verschillen onder de post Beleggingen opgenomen, zoals in de praktijk nog regelmatig voorkomt (zie bijvoorbeeld *Aegon Verzekeringen*, 1996, p. 58), dan is er uiteraard geen sprake meer van het tegen aflossingswaarde (respectievelijk het tegen verkrijgingsprijs) op de balans opnemen van de beleggingen. Terecht doet de *RJ*, al. 3.23.301, dan ook de stellige uitspraak, dat de nog niet geamortiseerde verschillen onder de overlopende activa c.q. passiva moeten worden opgenomen, en wel afzonderlijk en als één gesaldeerd bedrag. Dit gegeven zijnde, is niet goed duidelijk hoe de verwijzing naar de over *rentelasten* handelende al. 2.71.304 moet worden geïnterpreteerd, waarin

onder meer wordt gesteld dat nog niet toegerekende (dis)agiobedragen in de toelichting moeten worden vermeld. Ook overigens is deze verwijzing overbodig en eerder verwarringwekkend dan verhelderend.

De wetgever heeft zich niet uitgelaten over de wijze waarop de te spreiden resultaten moeten worden geamortiseerd. Theoretisch komt uitsluitend een spreiding op basis van een annuïtair aflossingsschema hiervoor in aanmerking (*Coopers & Lybrand*, 1997, p. 21), waarbij moet worden uitgegaan van de effectieve rentevoet die geldt (gold) op het (oorspronkelijke) beleggingsmoment. Alleen een dergelijk systeem leidt er immers toe dat de resultaatbepaling wordt gebaseerd op effectieve rendementen en dat een oorspronkelijk daaruit voortvloeiend verantwoordingspatroon ook niet meer wordt verstoord door eventuele later plaatsvindende ruiltransacties (dit alles onder het mom 'substance over form'). Hoewel de RJ terecht de aanbeveling doet tot het volgen van de beschreven methodiek (met de huidige stand van de administratieve techniek had dit ook wel een stellige uitspraak mogen zijn!), is de daarvoor gegeven motivatie niet correct.

Als onderbouwing voor het toepassen van de amortisatiemethode in de vorenstaand bedoelde zin, wordt het punt van de matching van baten en lasten aangevoerd. Dit punt kan evenwel per definitie slechts van betekenis zijn, indien en voor zover de verantwoording van baten en lasten ook daadwerkelijk in hun onderlinge samenhang wordt beschouwd, hetgeen niet het geval is. Zou dit wel zijn gebeurd, dan had dit nimmer kunnen leiden tot de thans gehanteerde formuleringen, op grond waarvan er geen voorwaarden worden gesteld aan het mogen toepassen van de amortisatiemethode. Indien de aanvaardbaarheid van deze methode zou zijn gefundeerd op matching (quod non), dan zou de toelaatbaarheid van de amortisatiemethode zich namelijk hebben moeten beperken tot de verwerking van resultaten uit hoofde van met specifieke passiva verbonden beleggingen.

Bovendien geeft het matchingargument binnen het kader van ruiltransacties niet meer dan een 'zwakke rechtvaardigingsgrond voor een partiële toepassing van de amortisatiemethode' (*Oosenbrug*, 1990, p. 73). Het matchingbeginsel heeft immers in principe betrekking op de lasten- en niet op de batentoekening en rechtvaardigt uitsluitend de toepassing van de amortisatiemethode

onder bepaalde omstandigheden. *Het* argument ter onderbouwing van de amortisatiemethode is niet het matchingargument, maar het al genoemde 'substance over form'-beginsel (zie *Oosenbrug* (1995), paragraaf 3.2.3).

Leningen u/g mogen ook tegen aflossingswaarde worden gewaardeerd (artikel 2:443, vierde lid BW). De bepalingen omtrent de toelaatbaarheid van de amortisatiemethode zijn daarentegen niet (expliciet) daarop van toepassing verklaard. Gezien de overeenkomsten in aard en karakter met beleggingen in vastrentende waardepapieren, moet worden aangenomen dat dit een redactionele omissie in de wettekst is. De stellige uitspraak dat het bepaalde inzake de verwerkingswijze van (dis)agio's bij aan- en verkoop ook voor deze beleggingen geldt, is dan ook volkomen terecht.

Hoewel dit volledig in lijn zou zijn geweest met de aan de wet ten grondslag liggende filosofie, bevat de wet geen bepaling dat ook bij een waardering tegen aflossingswaarde de toelichting de actuele waarde zou moeten vermelden. Met de stellige uitspraak dat de aflossingswaarde binnen dit kader moet worden gezien als een variant op de verkrijgingsprijs (*RJ*, al. 3.23.226), creëert de *RJ* (op een enigszins gekunstelde wijze) alsnog een dergelijke bepaling.

Volkomen terecht wordt de stellige uitspraak gedaan, dat verstrekte actuele-waardeinformatie omtrent vastrentende beleggingen op een goede wijze moet worden toegelicht, teneinde een onjuiste interpretatie te voorkomen. Aangezien verzekeringstechnische verplichtingen normaliter niet op actuele waarde worden gewaardeerd, is actuele-waardeinformatie omtrent de (daarmee verbonden) beleggingen namelijk in het algemeen weinigzeggend.

De actuele waarde van beleggingen is gelijk aan de marktwaarde. Voor vastrentende beleggingen als hypothecaire leningen en andere leningen bestaat er echter niet altijd een courante markt. Waardering tegen rendementswaarde⁷ ligt dan volgens de *RJ* voor de hand. Bij de keuze van de te hanteren disconteringsvoeten moet rekening worden gehouden met verschillen in looptijden en debiteurenrisico's. Desondanks vormt de rendementswaarde in het algemeen slechts een globale indicatie voor de actuele waarde. Het wordt

aanbevolen om daar in de toelichting melding van te maken.

4.6 Belangen in beleggingspools, andere financiële beleggingen en depots bij verzekeraars

Belangen in beleggingspools doen zich voor indien verzekeraars samenwerken bij de verzekering van pensioenregelingen, terwijl één van de verzekeraars daarbij belast is met het beleggen van de beschikbare middelen. Elke verzekeraar neemt het volgens de opgave van de poolbeheerder bestaande eigen belang op, bij voorkeur op basis van de eigen grondslagen. Ontbreekt de daarvoor benodigde informatie, dan mogen de voor de pool overeengekomen grondslagen worden aangehouden.

De aanbeveling om de andere financiële beleggingen, zoals schatkistpapier, commercial paper en blote eigendommen, te waarderen tegen kostprijs of aflossingswaarde (en dus niet tegen actuele waarde), komt volledig uit de lucht vallen en is ook niet goed plaatsbaar binnen de context van het overigens gestelde.

De depots bij verzekeraars moeten afzonderlijk worden opgenomen. Gezien het door het Besluit modellen jaarrekening voorgeschreven model, is deze (stellige) uitspraak feitelijk overbodig.

4.7 Beleggingen voor risico van polishouders en spaarkasbeleggingen

In aanvulling op de uit de wet voortvloeiende bepalingen, wordt aanbevolen om ook de gesepareerde beleggingen - bijvoorbeeld behorende bij collectieve pensioencontracten - hieronder op te nemen. Ook bij die beleggingen ligt het beleggingsrisico immers in beginsel niet bij de verzekeraar.

4.8 Verantwoording van koersresultaten op beleggingen

In een bijlage bij de ontwerp-Richtlijn worden voor de belangrijkste beleggingscategorieën de mogelijkheden voor het verwerken van niet-gerealiseerde en gerealiseerde resultaten en van waardeverminderingen en van terugnemingen daarvan schematisch weergegeven (zie schema 1).

Schema 1: Verwerking van niet-gerealiseerde en gerealiseerde resultaten op beleggingen en van (terugneming van) waardevermindering van beleggingen

	<i>Niet-gereali- seerde winst</i>	<i>Niet-gereali- seerd verlies</i>	<i>Gerealiseerde winst</i>	<i>Gerealiseerd verlies</i>	<i>Waarde- verminde- ring</i>	<i>Terugneming van waarde- vermindering</i>
Beleggingen in terreinen en gebouwen en in aandelen						
– waardering tegen kostprijs	–	–	in resultaat	in resultaat	in resultaat	in resultaat
– waardering tegen actuele waarde*	in herwaarde- ringsreserve of in resultaat	in herwaarderings- reserve (tenzij deze is uitgeput) of in resul- taat (indien niet-ge- realiseerde winst via resultaat loopt)	in herwaarde- ringsreserve of in resultaat	in herwaarde- ringsreserve (tenzij deze is uitgeput) of in resultaat		
Vastrentende beleggingen						
– waardering tegen kostprijs	–	–	in resultaat	in resultaat	in resultaat	in resultaat
– waardering tegen aflossingswaarde			bij ruiltransacties gespreid of in- eens in resultaat, anders ineens in resultaat	bij ruiltransacties gespreid of in- ineens in resultaat, anders ineens in resultaat	in resultaat	in resultaat
– waardering tegen actuele waarde	in herwaarde- ringsreserve of in resultaat	in herwaarderings- reserve (tenzij deze is uitgeput) of in resul- taat (indien niet-ge- realiseerde winst via resultaat loopt)	in herwaarde- ringsreserve of in resultaat	in herwaarde- ringsreserve (tenzij deze is uitgeput) of in resultaat		
Beleggingen voor risico van polishouders en spaarkasbeleggingen						
– waardering tegen actuele waarde	in resultaat	in resultaat	in resultaat	in resultaat	–	–
– gesepareerde beleg- gingen mogen tegen kostprijs of aflos- singswaarde gewaar- deerd worden:	dan geldt, afhankelijk van de aard van deze gesepareerde beleggingen, wat elders in dit schema is vermeld.					

* Afhankelijk van de methode die is gekozen, blijven de resultaten in de herwaarderingsreserve of worden de resultaten volgens een vaste methodiek getemporeerd naar de winst- en verliesrekening overgeboekt (zie alinea 217 van de ontwerp-Richtlijn).

In afwijking van de wettelijke regeling, wordt het in de herwaarderingsreserve opnemen van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en het vervolgens via een vaste methodiek getemporeerd naar de winst- en verliesrekening overboeken van die resultaten, aanvaardbaar geacht.⁸ In *Oosenbrug*, 1997b, is uitvoerig uiteengezet dat deze methode niet kan worden geacht te leiden tot een jaarrekening die een getrouw beeld geeft van de financiële positie, het vermogen en het resul-

taat. Hier wordt volstaan met een verwijzing naar het aldaar gestelde.⁹ Daarbij zij erop gewezen, dat de RJ de onderhavige methode zonder meer toelaatbaar verklaart, waar zelfs de meest fervente pleitbezorgers van deze methode de toelaatbaarheid nog beperken tot resultaten uit hoofde van beleggingen die verband houden met specifieke passiva.¹⁰ Mede gezien het ontbreken van enige motivatie, blijft de grond voor deze onvoorwaardelijke acceptatie duister.¹¹

Verzekeraars mogen - vanwege de kunstmatigheid van het onderscheid tussen gerealiseerde en niet-gerealiseerde beleggingsresultaten - ook het nog niet gerealiseerde resultaat direct in de winst- en verliesrekening opnemen. Met de aanbeveling tot het in de toelichting vermelden van het nog niet gerealiseerde deel, wordt in feite de validiteit van het door de wetgever gehanteerde kunstmatighedsargument ontkend. Bij een werkelijk kunstmatig onderscheid past immers ook niet het maken van dat onderscheid in de toelichting.

Indien de beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, wordt aanbevolen om in de toelichting tevens een meerjarig performance-overzicht op te nemen. Juist bij een waardering tegen kostprijs is het evenwel het moeilijkst om een beeld te krijgen van de performance. Hoewel de gegeven aanbeveling welkom is, moet op grond daarvan de beperktheid ervan worden betreurd.

Ten slotte wordt aanbevolen de resultaten op beleggingen gesaldeerd te verantwoorden, waarbij het voor rekening van polishouders komende (saldo)resultaat separaat wordt opgenomen. Wordt deze aanbeveling opgevolgd, dan moet de samenstelling van de saldi per beleggingscategorie uit de toelichting blijken (stellige uitspraak).

4.9 Opbrengsten uit beleggingen

Bij het bepalen van de beleggingsopbrengsten rijst de vraag in hoeverre stockdividenden als opbrengst moeten worden verantwoord. De RJ doet de stellige uitspraak, dat dit alleen moet indien ook de mogelijkheid bestaat te opteren voor een uitkering in contanten (keuzedividend). Het gemiste contante dividend moet dan ten gunste van de winst- en verliesrekening worden gebracht. Anderszins dient geen opbrengst uit beleggingen te worden geboekt aangezien er 'dan sprake is van verwatering van de waarde per aandeel en de totale waarde van de aandelen in principe gelijk blijft'. Dit argument gaat uiteraard ook gedeeltelijk op voor keuzedividenden. De enige reden om daar dan toch niet dezelfde consequentie aan te verbinden, is dat de resultaatverantwoording alsdan - door de keuzevrijheid - afhankelijk wordt van de gemaakte keuze, waardoor zij manipuleerbaar wordt. Voor de duidelijkheid had dit vermeld moeten worden.

Daarnaast rijst de vraag, hoe de (krachtens artikel 2:442, vierde lid BW) aan de beleggingen in

terreinen en gebouwen toe te rekenen opbrengsten moeten worden bepaald. De RJ doet de stellige uitspraak, dat de aan terreinen en gebouwen in eigen gebruik toe te rekenen opbrengsten dienen te zijn gebaseerd op een marktconforme huur.

5 Technische voorzieningen

5.1 Technische voorziening voor niet-verdiende premies

Deze voorziening betreft de al ontvangen premies ter zake van in de toekomst nog te lopen risico's. In het algemeen zal de premieverantwoording tijdsevenredig geschieden. Kent het risico zelf echter een ongelijkmatig verloop over de tijd, dan moet de premieverantwoording daarop aansluiten (stellige uitspraak).

Voor het levensverzekeringsbedrijf wordt aanbevolen deze voorziening deel te laten uitmaken van de technische voorziening levensverzekering.

5.2 Technische voorziening voor lopende risico's

Deze voorziening betreft schaden en kosten uit lopende verzekeringsovereenkomsten die niet uit nog te verantwoorden premies kunnen worden gedekt. Krachtens een stellige uitspraak wordt tevens rekening gehouden met alle toekomstige gerelateerde bedrijfs- en schadebehandelingskosten. De RJ heeft voorkeur voor het onder de overige technische voorzieningen opnemen van deze voorziening.

Hoewel de vergrijzingsvoorziening inzake ziektekosten- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen veeleer het karakter heeft van een voorziening voor niet-verdiende premies, wordt deze opgevoerd als voorbeeld van de voorziening voor lopende risico's.

Onder deze voorziening (of onder de overige technische voorzieningen) kan volgens de RJ een op ervaringscijfers te baseren catastrofevoorziening worden opgenomen. De omvang van deze voorziening wordt mede bepaald door de mate, vorm en beschikbaarheid van herverzekeringsovereenkomsten en door de tariefsopbouw (bevat deze een opslag voor catastrofes?). Ter voorkoming van manipulatiemogelijkheden was het beter geweest, indien er concrete richtlijnen waren gegeven voor de vorming van een dergelijke (discutabele)

voorziening. Thans blijft dit nogal in de lucht hangen. Zo rijst de vraag of elke gebeurtenis die onevenredig veel schade veroorzaakt een catastrofe is. Daarnaast blijven de normen voor het bepalen van de omvang van de voorziening vaag. Een harde koppeling met een te hanteren premie-opslag voor catastroferisico's had sterk de voorkeur verdiend, waarbij het dan meer voor de hand liggend was geweest om de voorziening op te nemen onder die voor niet-verdiende premies. Ook de rol van de herverzekeringsfaciliteiten blijft onduidelijk. Indien dit analoog aan de bepalingen omtrent de voorziening voor assurantie eigen risico moet worden geïnterpreteerd (zie *RJ* al. 2.53.914/918), dan zouden juist de grootste catastrofes geen aanleiding geven tot het vormen van een catastrofevoorziening (in verband met het niet herverzekeraar zijn daarvan). Moet dit anders worden geïnterpreteerd, dan leidt dit tot de merkwaardige consequentie, dat er een 'sanctie' wordt geplaatst op het niet herverzekeren van herverzekerbare risico's. Dit staat gelijk aan een verbod tot het vormen van een dynamische voorziening voor debiteurenrisico's, indien die risico's verzekeraar zijn.

Als zwak surrogaat voor concrete richtlijnen inzake de vaststelling van de catastrofevoorziening wordt de stellige uitspraak gedaan, dat de stand per balansdatum, het doel van de voorziening en de regels die gelden voor het muteren van de voorziening in de toelichting moeten worden weergegeven. Aan het tevens vermelden van het verloop van de voorziening wordt sterk de voorkeur gegeven.

5.3 Technische voorziening voor levensverzekering

Inzake deze voorziening doet de RJ een aantal stellige uitspraken met betrekking tot de in de toelichting op te nemen gegevens. In de toelichting worden:

- de voor de voorzieningen, de overlopende rentestandkortingen en de overlopende acquisitiekosten gehanteerde berekeningsmethoden en -grondslagen omschreven;
- de in de voorziening opgenomen en qua aard verschillende onderdelen vermeld;
- de overlopende rentestandkortingen zichtbaar op de voorziening in mindering gebracht en een verloopstaat met betrekking tot de overlopende rentestandkortingen opgenomen.

Het op actuariële wijze amortiseren van verleende rentestandkortingen verdient de voorkeur, waarbij het verloop moet blijken uit een verloopstaat (stellige uitspraak). Afhankelijk van de portefeuilleopbouw en het type verzekering kan een lineaire of een annuïtaire afschrijving daarvoor een goede benadering zijn, aldus de RJ. Inzake een lineaire afschrijving is het de vraag in hoeverre dit vaker dan puur incidenteel ook daadwerkelijk het geval zal zijn.

Binnen dit kader worden de door de VK in een beleidsnota vastgelegde 'Actuariële principes' aangehaald, zonder dat de status daarvan overigens duidelijk wordt. Bovendien is daarbij kennelijk over het hoofd gezien, dat de daarin opgenomen bepalingen omtrent de maximering van de rekenrente inmiddels zijn achterhaald door de Regeling maximum rentepercentages.

De uit de Actuariële principes overgenomen regel dat een negatief saldo van de voorziening en de geactiveerde acquisitiekosten op nul moet worden gesteld, is in strijd met de bedrijfseconomische activeringscriteria en met de nadrukkelijk door de wet geboden mogelijkheid tot het activeren van acquisitiekosten.

5.4 Technische voorziening voor te betalen schaden of voor te betalen uitkeringen

In deze voorziening moeten mede de schadebehandelingskosten worden opgenomen. Deze worden bepaald op basis van de gemiddelde afwikkelingstermijnen per soort schade, rekening houdend met alle toekomstige en voor inflatie gecorrigeerde kosten (stellige uitspraak).

Voor het levensverzekeringsbedrijf wordt aanbevolen de voorziening onderdeel te laten uitmaken van de technische voorziening levensverzekering.

Verder worden voornamelijk uitspraken gedaan omtrent de in de toelichting op te nemen gegevens.

5.5 Technische voorzieningen buitenlandse groepsmaatschappij

Mag een buitenlandse groepsmaatschappij niet afwijken van lokale waarderingsvoorschriften, dan mag de in beginsel noodzakelijke uniformering van grondslagen voordat tot consolidatie wordt overgegaan¹², achterwege worden gelaten (artikel

2:446, derde lid BW). De RJ beperkt met een stellige uitspraak de reikwijdte van deze op zich vreemde bepaling tot situaties waarin de lokaal voorgeschreven grondslagen niet wezenlijk afwijken van de groepsgrondslagen. Mede gezien het materialiteitsbeginsel, wordt de praktische relevantie van de wettelijke bepaling daarmee in feite gereduceerd tot nihil. Een naar analogie van artikel 2:410, vierde lid BW opgezette richtlijn (consolidatie overeenkomstig buitenlands recht met een uiteenzetting van de invloed daarvan op vermogen en resultaat) had beter recht gedaan aan de strekking van de expliciete wettelijke bepaling.

Het is niet duidelijk waarom er met betrekking tot de beleggingen voor risico van uitkeringgerechtigden niet eenzelfde uitspraak is opgenomen (vergl. artikel 2:446, vierde lid BW).

6 Eigen vermogen

Verzekeringsmaatschappijen zijn op grond van de WTV 1993, respectievelijk de WTN, onderworpen aan bepaalde solvabiliteitseisen, waardoor een deel van het eigen vermogen niet-uitkeerbaar is. In de verslagstaten moet informatie worden verstrekt over de hoogte van de vereiste en de aanwezige solvabiliteitsmarge, onder andere door vermelding daarvan in de toelichting op het eigen vermogen. Aanbevolen wordt deze informatie ook in de jaarrekening op te nemen. Gezien het belang van deze informatie voor de beoordeling van de financiële positie van de verzekeraar (niet alleen het weerstandsvermogen, maar ook de groeicapaciteit en zelfs de continuïteit van de verzekeraar zijn hiervan afhankelijk!), is het een goede zaak dat dit manco in de BW-regelgeving nu in ieder geval door middel van een richtlijn wordt gedicht. Gegeven het belang van deze informatie, is het overigens wel wenselijk dat deze aanbeveling in de definitieve richtlijn de status van stellige uitspraak krijgt.

7 Baten en lasten

7.1 Afbakening van de baten

Hoewel de omzet van een onderneming feitelijk hét vertrekpunt is voor het geven van inzicht in de (financiële) ontwikkeling daarvan (zonder omzet geen onderneming), geeft de wet op geen enkele wijze aan wat bij verzekeraars onder de omzet moet worden verstaan. De ontwerp-Richtlijn geeft een eerste, heel voorzichtige aanzet om

te voorzien in dit manco. Met de stellige uitspraak dat moet worden vermeld wat onder de omzet wordt verstaan¹³, indien een (netto)omzetbegrip wordt gehanteerd, laat de RJ echter nog wel de mogelijkheid open dat het geven van inzicht in de omzet in het geheel wordt vermeden. Ondanks het feit dat er nog wel wat haken en ogen zitten aan het definiëren van een omzetbegrip voor verzekeraars, valt het te betreuren dat nog steeds de mogelijkheid wordt opengelaten om dit probleem dan maar geheel te omzeilen. De totstandkoming van de ontwerp-Richtlijn was juist een mooie aanleiding geweest om tot een meer concrete eerste aanzet te komen.

Voor wat betreft de al dan niet tot de premieinkomsten te rekenen posten doet de RJ wel een aantal concrete stellige uitspraken:

- premie-opslagen voor termijnbetalingen en bijkomend aan verzekeringnemers in rekening gebrachte kosten (zoals poliskosten) worden tot de brutopremies gerekend;
- kortingen die deel uitmaken van een op de aard van het risico afgestemd tarief (no-claim- of bonuskortingen) worden op de brutopremies in mindering gebracht¹⁴;
- assurantiebelasting en wettelijke (omslag)bijdragen horen niet tot de premies (verbazingwekkend genoeg geen stellige uitspraak);
- op grond van poolovereenkomsten ontvangen vergoedingen uit centrale kassen worden in de technische rekening schadeverzekering als afzonderlijke post verantwoord onder de premies;
- bij levensverzekering omvatten de premies ineens tevens de lijfrentekoopsommen en de koopsommen uit winstdeling.

Voor wat betreft dit laatste punt moet worden opgemerkt, dat hiermee het in de praktijk ontstane gebruik om het omzetcijfer flink op te kloppen (door het als omzet verantwoord van winstdelingskoopsommen), helaas wordt bestendigd. Reeds als beleggingsopbrengsten in de omzet opgenomen bedragen worden daarmee nogmaals, maar nu als premie, als omzet verantwoord. Voor een getrouw beeld van de omzet moet het omzetcijfer dan ook juist worden geschoond van winstdelingskoopsommen. Hetzelfde geldt voor verleende rentestandkortingen (zie *Oosenbrug*, 1995a, paragraaf 3.5), waaromtrent hier overigens niets wordt vermeld.

7.2 Schaden en uitkeringen eigen rekening

Ook op het punt van de vaststelling van de schadevoorziening schiet de huidige wet- en regelgeving tekort met de weinig concrete bepaling dat er sprake moet zijn van 'voor de bedrijfstak aanvaardbare grondslagen' (artikel 2:444, eerste lid BW). 'Objectieve methoden ter bepaling van de IBNR- en de IBNER-voorziening¹⁵ zouden moeten worden voorgeschreven. (...) Een verplichting tot het geven van een gedetailleerder inzicht in de uitloop van oude boekjaren is één van de eerste vereisten om een beeld te kunnen krijgen van de kwaliteit van de vaststelling van de schadevoorziening.' (Oosenbrug, 1995b, p. 10). Het eerstgenoemde punt is vooralsnog niet opgepakt door de RJ; voor wat betreft het tweede punt beperkt de RJ zich tot het interpreteren en kwantificeren van het in artikel 2:439, zesde lid BW bepaalde.

Krachtens artikel 2:439, zesde lid BW moet de schade-uitloop worden vermeld, tenzij deze *op het geheel van toe- of afnemings van de voorziening* van ondergeschikte betekenis is. Voor de bepaling van de materialiteit moet op grond van de wettekst dus worden gekeken naar de verhouding tussen de uitloop en de mutatie van de voorziening. De MvT vermeldt hieromtrent: 'Als deze wijzigingen over het geheel van de voorziening genomen niet van ondergeschikte betekenis zijn, moet de aard en omvang van het verschil tussen het begin en het einde van het boekjaar in de toelichting worden aangegeven.' De RJ interpreteert dit in die zin, dat het uitgangspunt voor de toets wordt gevonden in de stand van de voorziening aan het eind van het voorgaande boekjaar (RJ, al. 3.23.616). Daarmee wordt gekozen voor een interpretatie die in strijd is met de wettekst. Een wel in lijn met de wettekst liggende, en dus meer voor de hand liggende interpretatie is die, waarin de woorden 'over het geheel van de voorziening genomen' worden geacht aan te geven dat de bedoelde toets op het niveau van de totale voorziening mag worden uitgevoerd. Dit sluit ook aan op het in de wet bepaalde, dat de toets zich dient te richten op *het geheel* van de mutatie.

De aanbeveling dat de schade-uitloop niet van ondergeschikte betekenis moet worden geacht, indien deze voor alle branches tezamen en per saldo meer bedraagt dan 10% van de op voorgaande jaren betrekking hebbende schadevoorziening, moet op grond van het vorenstaande aldus worden

gecorrigeerd, dat niet de omvang van de schadevoorziening, maar de mutatie daarvan het referentiepunt vormt. In het algemeen leidt dit tot het aanzienlijk sneller 'material' zijn van de schade-uitloop. Gezien het weinigzeggende karakter van een gesaldeerde totaalpost, zou dan tevens de aanbeveling moeten worden toegevoegd tot het - in aanvulling op de wettelijke eis - geven van meer gedetailleerde informatie omtrent de uitloopcijfers.

7.3 Winstdeling en kortingen

Omtrent de post Winstdeling en kortingen doet de RJ de voor de hand liggende stellige uitspraak, dat ook de afschrijving rentestandkortingen daaronder moet worden opgenomen. Vreemd genoeg wordt tegelijkertijd echter impliciet gesteld, dat verleende rentestandkortingen ook direct kunnen worden afgeboekt. De resulterende strijdigheid met het matchingbeginsel moet zonder meer onaanvaardbaar worden genoemd. De wet- en regelgeving biedt ook geen enkel aanknopingspunt voor het als aanvaardbaar aanduiden van een dergelijke verantwoordingswijze. Ten slotte zij erop gewezen, dat het ook binnen het kader van de traditionele verslaggevingsusances al algemeen gebruikelijk was om verleende rentestandkortingen te activeren.

7.4 Kosten

De acquisitiekosten omvatten:

- afsluit- en verlengingsprovisie, personeelskosten loondienstagenten en aanbrengprovisie betaald aan personeel;
 - kosten van medische keuring;
 - kosten van aanvragen en van het opmaken van polissen, alsmede administratiekosten voor het in de portefeuille opnemen daarvan;
 - reclame- en marketingkosten,
- en alle andere kosten die direct of indirect te maken hebben met het sluiten van een verzekering. Hiermee wordt nader inhoud gegeven aan het in artikel 2:440, tweede lid BW gestelde, dat de acquisitiekosten bestaan uit de middellijk of onmiddellijk met het sluiten van verzekeringsovereenkomsten samenhangende kosten. De stellige uitspraak, dat de diverse soorten kosten moeten worden bepaald op basis van een integrale kosten-toerekening van de desbetreffende afdelingen, heeft ook hierop betrekking. Gegeven de thans gangbare wijzen van vaststelling van de acquisi-

tiekosten, zal het nog de nodige voeten in de aarde hebben voordat in de praktijk aan deze aanbeveling zal (kunnen) worden voldaan.

Het verdient aanbeveling de acquisitiekosten op zodanige wijze aan de opeenvolgende jaren toe te rekenen, dat - rekening houdend met de aard van de polis - een goede matching ontstaat met de ermee in verband staande baten.

8 Overige onderwerpen

8.1 Herverzekering

Met de stellige uitspraak, dat herverzekeringsovereenkomsten moeten worden verantwoord als financieringsovereenkomst indien er geen sprake is van substantiële risico-overdracht, wordt keihard afgerekend met financiële herverzekeringsconstructies zoals deze bijvoorbeeld in het kader van de Vie d'Or-case werden toegepast.

8.2 Kasstroomoverzicht

Gezien de mogelijk veel voorkomende vermogensmutaties (*RJ*, al. 3.23.703), is opnemng van een kasstroomoverzicht mede relevant voor verzekeraars. Hoewel de algemene richtlijnen dienaangaande nauwelijks toepasbaar zijn voor verzekeraars, en er ook pas te zijner tijd aandacht zal worden besteed aan de praktische toepassing daarvan bij verzekeraars, worden deze wel al direct op verzekeraars van toepassing verklaard. Dit van toepassing verklaren van bepalingen zonder dat eerst aandacht is geschonken aan de praktische toepasbaarheid ervan, kan nauwelijks serieus worden genomen.

8.3 Geconsolideerde jaarrekening

De wettelijke bepaling inzake het overeenkomstig de voorschriften voor banken meeconsolideren van een tot een verzekeringsgroep behorende bank (artikel 2:445, eerste lid BW) is volgens de *RJ*, al. 3.23.705, alleen van toepassing indien een groep overwegend verzekeringsactiviteiten heeft en daarnaast in relatief beperkte mate bankactiviteiten.

Bevat de geconsolideerde jaarrekening van een niet-verzekeraar¹⁶ voor een belangrijk deel de financiële gegevens van verzekeraars, dan wordt aanbevolen het te geven inzicht in de financiële

gegevens van de verzekeraars als één geheel ook met betrekking tot de winst- en verliesrekening zoveel mogelijk in overeenstemming met de vormvoorschriften voor verzekeraars te doen plaatsvinden. Voor wat betreft de balans is dit al in de wet zelf geregeld (artikel 2:406, zesde lid BW). Tevens wordt aanbevolen het te geven inzicht in het eigen vermogen van de banken respectievelijk de verzekeraars als één geheel te verstrekken door de in de toelichting op te nemen geconsolideerde balans uit te splitsen naar bancaire activiteiten, verzekeringsactiviteiten en eventuele overige activiteiten.

9 Besluit

De wet- en regelgeving met betrekking tot de verslaggeving van verzekeraars vormt een complexe materie, waar bovendien nog de nodige openeinden in zijn te onderkennen. Het moet dan ook worden toegejuicht, dat de RJ een eerste voorzet heeft gedaan voor het interpreteren en het nader concretiseren van die wet- en regelgeving. Gezien de complexiteit van de onderhavige materie, is het niet verbazingwekkend dat de gegeven voorzet ook de nodige kritiek uitlokt, maar daarvoor is het ook nog slechts een *ontwerp-Richtlijn*!

Gegeven de omvang van de ontwerp-Richtlijn was het onmogelijk deze integraal en in detail te behandelen. Aan die (grote) delen van de ontwerp-Richtlijn, waarin direct uit de wet- en regelgeving voortvloeiende bepalingen zijn opgenomen, is zonder meer geen aandacht besteed. In feite is daardoor enkel ingegaan op de echt als nieuw te beschouwen 'normen'. Voor een meer algemeen overzicht van de voor verzekeraars geldende verslaggevingsvoorschriften wordt verwezen naar *Coopers & Lybrand* (1997).

In een kritische bespreking overheerst al snel de kritiek. Tot besluit is het dan ook een goede zaak te benadrukken dat met het totstandbrengen van de ontwerp-Richtlijn een omvangrijke en complexe klus is geklaard om een goed fundament te leggen voor de verdere ontwikkeling van een verantwoord en compleet bouwwerk van normen en richtlijnen. Dat de voorgaande kritische beschouwing daaraan mag bijdragen.

LITERATUUR

- Aegon Verzekeringen, (1996), *Jaarverslag 1995*, Aegon N.V., 's-Gravenhage.
- Beckman, H., (1996a), Het AEGON-systeem van resultaatverantwoording op beleggingen: verantwoord dan wel ongeoorloofde winstegalisatie?, *Het Verzekerings-Archief* nr. 73-1996-4, pp. 150-153.
- Beckman, H., (1996b), 'Substance over form': verslaggevingsnut of -ongemak?, *fma-kroniek 1996* (red.: C.M.T. Boneco e.a.), Samsom, Rotterdam 1996.
- Coopers & Lybrand, (1997), *Verzekeringsmaatschappijen: verslaggeving en toezicht* (red.: L. Slingerland e.a.), Coopers & Lybrand, Amsterdam.
- Geljon, P.A., (1994), *Jaarverslaggeving van Nederlandse banken*, Nederlands Instituut voor het Bank- en Effectenbedrijf, Amsterdam.
- Kruisbrink, K., (1984), The responsibility of the actuary and his relationship to the auditor in general insurance, *Proceedings of the 4 countries Astin-symposium*, Astin-Groep Nederland, Akersloot, pp. 253-260.
- Oosenbrug, A., (1986), 'Generally Accepted Accounting Principles' versus 'Statutory Accounting Practices' bij levensverzekeringsmaatschappijen in de USA - I, *Het Verzekerings-Archief*, nr. 63-1986-3, pp. 201-210.
- Oosenbrug, A., (1990), Verslaglegging inzake ruiltransactieresultaten bij vastrentende beleggingen, *Maandblad voor accountancy en bedrijfseconomie*, 64e jaargang, maart, pp. 62 -77.
- Oosenbrug, A., (1993), *Levensverzekeraar en vennootschapsbelasting: de voorziening verzekeringsverplichtingen binnen de fiscale resultaatbepaling*, Gouda Quint BV, Arnhem.
- Oosenbrug, A., (1995a), *Externe verslaggeving door levensverzekeraars*, Delwel Uitgeverij BV, 's-Gravenhage.
- Oosenbrug, A., (1995b), Actuariële principes bedrijfseconomisch beschouwd: over achtergrond, strekking en bereik van de actuariële principes, *Symposiumbundel MEY-verzekeringsdag 1995*, Moret Ernst & Young, 's-Gravenhage.
- Oosenbrug, A., (1997a), Achtergrond, structuur en inhoud van de waarderingsvoorschriften inzake verzekeringstechnische voorzieningen, *Maandblad voor accountancy en bedrijfseconomie*, 71e jaargang nummer 1/2, januari/februari, pp. 7/18.
- Oosenbrug, A., (1997b), Spreiding van beleggingsresultaten onaanvaardbaar!?, *Het Verzekerings-Archief* nr. 74-1997-1, pp. 2-10.
- Raad voor de Jaarverslaggeving, *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving vanaf 1990*, Kluwer Bedrijfswetenschappen, Deventer, losbl.

Verzekeringkamer, (1994), *Actuariële principes*, beleidsnota d.d. augustus 1994, Verzekeringkamer, Apeldoorn.

Wijk, H.B. van & J. de Boer, (1995), Nieuw winstbegrip in het levenbedrijf, *Maandblad voor accountancy en bedrijfseconomie* 69e jaargang, november, pp. 717-720.

NOTEN

- 1 Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993.
- 2 Een verzekeringsgroep(sdeel) is een groep(sdeel) welke geen of nagenoeg geen andere werkzaamheid heeft dan de uitoefening van het verzekeringsbedrijf.
- 3 Aangezien in al. 3.23.103, slot nadrukkelijk wordt gerefereerd aan de Wet toezicht natura-uitvaartverzekeringsbedrijf (WTN), moet worden aangenomen dat het enkel een redactionele omissie is dat in al. 3.23.109 en 110 geen rekening is gehouden met de onder de WTN vallende verzekeraars en met de specifiek op hen van toepassing zijnde toezichtsbepalingen. Hetzelfde geldt voor al. 3.23.201, 225, 401, 504, 509, 510 en 518.
- 4 Deze aanbeveling leidt overigens tot de volgende ongelukkige formuleringen: 'in het geval dat naast de verslagstaten een jaarrekening volgens Boek 2 BW wordt gepubliceerd (...)' (al. 3.23.225) en 'indien gekozen is voor afzonderlijke publicatie van de jaarrekening volgens Titel 9 Boek 2 BW' (al. 3.23.401). Voor wat betreft de publicatie van de jaarrekening heeft men niets te kiezen!
- 5 Hetzelfde geldt uiteraard voor participaties in andersoortige beleggingsinstellingen die niet het risico/rendementsprofiel van aandelenbeleggingen hebben, zoals participaties in instellingen die beleggen in obligaties of die beleggen in edele metalen.
- 6 Is er geen sprake van een ruiltransactie, dan wordt het verkoopresultaat ineens als resultaat genomen.
- 7 De rendementswaarde is de contante waarde van de nog te ontvangen rente- en aflossingsbedragen, waarbij de discountering geschiedt tegen de marktrente op de balansdatum.
- 8 Volgens de tekst van de ontwerp-Richtlijn heeft dit betrekking op tegen actuele waarde gewaardeerde beleggingen, ongeacht de aard daarvan. Uit de desbetreffende bijlage kan evenwel worden afgeleid dat dit uitsluitend betrekking heeft op beleggingen in terreinen en gebouwen en in aandelen, en dus niet op beleggingen in vastrentende waarden. Wat nu uiteindelijk de intentie van de RJ is geweest, laat zich slechts raden.
- 9 Voor pleidooien voor de aanvaardbaarheid van deze methode zij bijvoorbeeld verwezen naar Beckman, 1996a, en Van Wijk & De Boer, 1995.
- 10 Aegon heeft aangekondigd op praktische gronden de toepassing van de bedoelde methode te zullen gaan uitbreiden.

11 De door *Beckman*, 1996b, p. 11, geleverde kritiek, dat het een fundamenteel gebrek van de huidige werkwijze van de RJ is dat stellingen zonder motiveringen worden gedebiteerd, is in beginsel net zo goed van toepassing op de niet als stellige uitspraak gedane aanbevelingen.

12 De stelling dat de noodzaak tot uniformering van grondslagen valt af te leiden uit artikel 2:410, derde lid BW, geeft niet op de meest voor de hand liggende wijze onderbouwing aan de eis tot uniformering. Artikel 2:410, derde lid BW ziet op de verhouding tussen de in de enkelvoudige en de in de geconsolideerde jaarrekening gehanteerde grondslagen en niet op de 'interne' consistentie van de binnen de (al dan niet geconsolideerde) jaarrekening gehanteerde grondslagen. Dit laatste volgt slechts op indirecte wijze uit het eerste, terwijl dit wel op directe wijze kan worden afgeleid uit het in artikel

2:385, eerste lid BW bepaalde (activa en passiva worden enkel afzonderlijk gewaardeerd, voor zover zij in hun betekenis voor het in artikel 2:362, eerste lid BW bedoelde inzicht verschillen).

13 In al. 3.23.607 gooit de RJ overigens zelf de begrippen 'omzet' en 'premie-inkomen' door elkaar.

14 Er moet worden aangenomen dat (malus)toeslagen dan als negatieve (bonus)kortingen moeten worden verwerkt.

15 IBNR staat voor 'incurred but not reported' en IBNER voor 'incurred but not enough reported'.

16 Voor de invulling van het begrip Verzekeraar wordt verwezen naar artikel 2:427, eerste lid BW. De in de ontwerp-Richtlijn gesignaleerde fout dat in de oorspronkelijke wettekst werd verwezen naar het achterhaalde artikel 2:399 BW is overigens al gecorrigeerd.